

Posudek diplomové práce

Stanislav ULMAN, Ke slávě Boha i krále.

Církevní politika Jana Lucemburského se zaměřením na Horní Lužici a Slezsko,
diplomová práce, Ústav českých dějin FF UK, Praha 2020, 73 stran, přílohy

Diplomant se ve své práci dotkl dvou témat, která se ve větší míře reflektují až v posledních dvou desetiletích: osobnosti krále Jana Lucemburského a vedlejších zemí České koruny. Průnikem těchto námětů se mu stal postoj krále Jana vůči církevním institucím v zemích, které připojil k Českému království. Z nich si vybral Horní Lužici a knížectví vratislavské, které se za Janovy vlády stalo bezprostřední neboli imediátní državou českého krále (1335), na rozdíl od ostatních slezských knížectví, která drželi jako léna českého krále slezští Piastovci. Nešlo rozhodně o úkol snadný, neboť zvolené téma dosud nebylo samostatně zpracováno.

Po seznámení s tématem v úvodu práce, se diplomant soustředil na představení a zhodnocení použitých pramenů a literatury, do níž zahrnul i obecně koncipované publikace ke vztahu panovníků k církvi a k jejich církevnímu mecenášství. Diplomant podtrhl, že z pramenů pracoval především s diplomatickým materiálem, roztroušeným v různých edicích a archivech. Vesměš šlo o dokumenty psané latinsky nebo německy, s nimiž se vypořádal neobyčejně dobře. Také použitá literatura je z velké části cizojazyčná, především německá a polská, a zahrnuje starší i nejnovější studie.

Práci autor dále rozdělil do pěti kapitol. První z nich je v podstatě uvedením do problematiky a Stanislav Ulman v ní na základě stávající literatury popsal vztah krále Jana k církvi a jejím institucím, který byl diktován jak jeho osobní zbožnost, tak politicko-reprezentativními cíli. Současně zachytil všechny roviny Janovy dárcovské činnosti v Českém království (více mohlo být řečeno o Lucembursku) a správně se pokusil charakterizovat Janův poměr k papeži. Vzpomínaný relativně úzký vztah krále k Janu XXII. by bylo možné rozvést a toto subtilní, především politické pouto, dát do souvislosti nejen s Ludvíkem Bavorem, ale i s procesem pražského biskupa Jana IV. z Dražic, jehož nepřítomnost v Čechách poškozovala nejen pražskou diecézi, ale nepřímo i krále.

Následující dvě kapitoly (*Církevní poměry v Horní Lužici a Církevní mecenášství Jana Lucemburského v Horní Lužici*) již pojednávají o situaci v Horní Lužici, respektive v marce budyšínské a zemi zhořelecké, jak se ve 14. století území označovalo. Potom, co autor naznačil vnik, strukturu a charakter hornolužických církevních institucí, soustředil pozornost na zásahy krále Jana, což ho vedlo k budyšínské kapitule a ke klášterům cisterciáček St. Marienthal a St. Marienstern.

Diplomant striktně nesledoval jen činnost krále Jana, ale měl na zřeteli také poměry v popisované zemi. Současně do nich zasáhl i Jindřich Javorský, jemuž až do roku 1346 náležela Lubáň a Žitava jako zástava. Ve své podpoře kláštera magdalenitek v Lubáni navázal na aktivity braniborských markrabat, jimž Budyšínsko a Zhořelecko patřilo v letech 1253–1319. Autor pečlivě rozebral i Jindřichovy písemnosti ve prospěch kláštera St. Marienthal, ustanovení pro johanitskou komendu v Žitavě, ojedinelou listinu pro St. Marienstern (týkala se zboží na území Zhořelecka) a pro špitál ve Zhořelci. Z činnosti knížete je mimo jiné patrné

hraniční postavení St. Marienthalu mezi Žhořeleckem a Žitavskem, stejně jako Jindřichův zájem o Žitavu (vděčně na něj vzpomíná Jan z Gubenu ve své žitavské kronice).

Šestá kapitola je zaměřena na Janovy aktivity vůči církevním institucím na území Vratislavska, které od podzimu roku 1335 bylo imediátním knížectvím českého krále. Zaslouženou pozornost diplomant věnoval sporu král Jan s vratislavským biskupem Nankerem, který se uzavřel s nástupem nového biskupa Přeclava z Pohořelé. Co se týče Janovy podpory církevních institucí, opodstatněně připomněl fundace či spolufundace české princezny Anny Přemyslovny († 1265) ve Vratislavi (minoritský klášter, klarisky, křižovníci s červenou hvězdou), z nichž Jan svou pozornost soustředil na klarisky. Autor zaznamenal i Janovy další, nečetné nadace. Počet vydaných písemností ve prospěch vratislavských církevních institucí odpovídá krátké době vlády krále Jana nad knížectvím (pouhých deset let) i teprve budovanému připoutání Slezska k České koruně (viz nestabilní postoj polského krále Kazimíra III., víceméně nepřátelské chování Bolka II. Svídnického).

Závěrečné shrnutí je střízlivé, věcné a výstižné.

Budeme-li hodnotit celkové vyznění předkládané práce, pak je třeba vyzvednout, že je napsána s přehledem, se smyslem pro systematickosti a jasné vyjadřování. Velmi pečlivě jsou také vypracovány poznámky k textu (jen dílo Johanna Benedikta Carpzoa, *Neueröffneter Ehren-Tempel merckwürdiger Antiquitäten des Marggraffthums Ober-Lausitz (...)*, Leipzig – Budissin 1719, bych v seznamu použitých pramenů a literatury nezařadila mezi literaturu, ale mezi prameny, pokud by diplomant nevytvořil ještě jednu skupinu zdrojů: staré tisky). Pro situaci v Horní Lužici jsem trochu postrádala alespoň zmínku o dílu Samuela Grossera (souputníka J. B. Carpzoa) a o prvním dílu zamýšlené (dále ale nepokračující) série *Scriptores rerum Lusicarum*, kde Christian Godefredus Hoffmann otiskl Manliovy dějiny obou Lužic. Do budoucna by bylo zajímavé se na tyto práce – včetně Carpzoa – podívat i z hlediska konfesního přesvědčení autorů, jinými slovy na kolik si jako luteráni církevních fundací všimli a zda sledovali jejich další osudy. Další bádání by také mohlo vést k prohloubení úvah nad odrazem existence a činnosti církevních institucí pro život země a přidat k nim i význam minoritských klášterů, které dosud zůstaly oprávněně stranou, protože je čeští králové nezaložili a ve sledované době ani nepodporovali.

Předkládaná práce zcela naplňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Je vypracovaná se zájmem i erudicí, a proto ji ráda doporučuji k obhajobě s hodnocením **v ý b o r n ě**.

Praha 12. června 2020

prof. PhDr. Lenka Bobková, CSc.
Ústav českých dějin FF UK